

GEZ 25	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość Czeska Wieś
1. Nazwa Budynek mieszkalno-gospodarczy w zagrodzie	2. Czas powstania 3 ćw. XIX w.	4. Adres Czeska Wieś nr 32, dz. nr 514	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym 		5. Przynależność administracyjna województwo opolskie powiat brzeski gmina Olszanka 6. Formy ochrony Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka	

1. Widok od pld.-wsch. 2. Widok od pfm.-wsch. 3. Widok od pld. 4. Lokalizacja.

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongischdorf*, w 1416 r. jako *Bemyschdorff*, a w 1417 r. jako *Bömischorff*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzelsów, właściciele klucza michałowskiego, w rękach którego miejscowość kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostawała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Jankowice Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano krużgtek. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiecie, 24 zagrodnice i 11 chałupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

Budynek wzniesiony w 3 ćw. XIX w. w południowej części wsi, w zabudowie zagrodowej. Wzniesiony w układzie szczytowym względem drogi, założony na planie wydłużonego prostokąta, parterowy z wysokim poddaszem, w części mieszkalnej podpiwniczony, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany, z pokryciem z dachówki ceramicznej karpiołki. Elewacja płd.-zach. częściowo przesłonięta przez roślinność, z laubą. Elewacja płd.-wsch. w parterze trójosiowa, w dwupoziomowym szczycie w partii dolnej czteroosiowa, wyżej dwuosiowa. Elewacja płn.-wsch. części mieszkalnej czteroosiowa (pierwotnie pięcioosiowa), w otworem wejściowym w osi środkowej. W części gospodarczej dziewięcioosiowa, z otworami drzwiowymi oraz bramnym. Dekoracja architektoniczna w postaci gzymsów koronującego, ujmującego szczyt i wydzielającego poddasze, lizen ujmujących elewację szczytową oraz artykułujących otwory okienne w szczycie, lizen ujmujących część mieszkalną elewacji płn.-wsch., płycin oraz lizen ujmujących otwór drzwiowy na których opiera się belkowanie. Otwory okienne zamknięte prosto, jedynie w szczycie łukiem pełnym. Otwory drzwiowe zamknięte prosto, bramny łukiem odcinkowym. Stolarka okienna historyczna i wtórna, o zróżnicowanych formach. Stolarka drzwiowa w konstrukcji płycinowo-ramowej i deskowej.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

W połaciach dachu brak ugięć, w części gospodarczej widoczne jest falowanie. W pokryciu występują pojedyncze ubytki. Wody opadowe odprowadzane są z połaci poprzez rynny i rury spustowe. Mury bez widocznych odchyłń, w partii szczytowej spękane, w przyziemiu i lokalnie wyżej zawilgocone. Tynki wtórne z istotnymi ubytkami, odparzone i spękane. Zapewne podczas ich wymiany uproszczeniu uległa dekoracja architektoniczna. Wielkość i rozmieszczenie otworów wskazują na zmiany w otworowaniu. Stolarka drzwiowa w stanie dostatecznym, z ubytkami malatur i degradacją drewna w partiach dolnych. Stolarka deskowa z ubytkami malatur/impregnatów, zdegradowana. Stolarka okienna w części ahistoryczna, z ubytkami malatur, kitów i widoczną degradacją drewna.

Postulaty:

- wycinka samosiewów porastających tuż przy budynku,
- uzupełnienie ubytków w pokryciu dachowym,
- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgocecia murów,
- uzupełnienie ubytków tynków,
- w przypadku podjęcia remontu budynku należy dążyć do: przywrócenia pierwotnej wielkości i rozmieszczenie otworów z dopuszczeniem stosowania blend; wymiany tynków na nowe wykonane na bazie wapna hydraulicznego wraz z odtworzeniem zniszczonych elementów dekoracji architektonicznej; wymiany stolarki okiennej w nawiązaniu formą do historycznej; renowacji stolarki drzwiowej oraz wymiany na nową w formach nawiązujących do rozwiązań historycznych.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków